

VÀI NÉT VỀ TƯ TƯỞNG NHO GIÁO VÀ HỒI GIÁO

HOÀNG THU MINH

Bộ môn Á rập

Khoa Ngôn ngữ & Văn hóa Nga

Nho giáo, còn được gọi là Khổng giáo, là một hệ thống đạo đức, triết lý do Khổng Tử phát triển để xây dựng một xã hội thịnh trị. Nho giáo rất phát triển ở Trung Quốc nói riêng và châu Á nói chung. Có thể nói trong những năm vừa qua, nhiều nước châu Á như Hàn Quốc, Nhật Bản, Thái Lan... đạt được nhiều thành tựu kinh tế lớn nhưng xã hội vẫn ổn định, đó là do vai trò không nhỏ của Nho giáo. Cơ sở của Nho giáo được hình thành từ thời Tây Chu, đặc biệt với sự đóng góp của Chu Công Đán, còn gọi là Chu Công. Đến thời Xuân Thu, xã hội loạn lạc, Khổng Tử phát triển tư tưởng của Chu Công, hệ thống hoá và tích cực truyền bá các tư tưởng đó. So với Nho giáo thì Hồi giáo, với tư cách là một tôn giáo độc thần, ra đời sau cùng so với các tôn giáo khác. Tuy vậy, thực tế cho thấy sự truyền bá của đạo Hồi rất nhanh chóng. Ngày nay, không chỉ các nước á rập, mà Ấn Độ và nhiều nước Đông Nam Á khác và trên toàn năm châu đều có nhiều tín đồ Hồi giáo. Tuy Nho giáo và Hồi giáo là hai vấn đề tưởng như không liên quan đến nhau nhưng chúng đều là những hệ tư tưởng lớn chi phối đời sống kinh tế xã hội của nhiều nước châu Á.

Nho gia là vấn đề cốt lõi của Nho giáo. Đó là một học thuyết chính trị nhằm tổ chức xã hội. Để tổ chức xã hội có hiệu quả, Nho giáo nhấn mạnh vào người cai trị phải có những đức tính của người quân tử, những người có phẩm chất tốt đẹp. Để trở thành người quân tử, con người phải tự đào tạo, phải tu thân. Sau khi hoàn thành tu thân thì phải hành đạo. Vì vậy, những điều quan trọng nhất trong các kinh sách của Nho giáo, chúng được tóm gọn lại trong: tu thân, tề gia, trị quốc, bình thiên hạ.

Tu thân

Khổng Tử đặt ra một loạt tam cương, ngũ thường, tam tông, tứ đức... để làm chuẩn mực cho mọi sinh hoạt chính trị xã hội. Tam cương và ngũ thường là lẽ đạo đức mà nam giới phải theo. Tam tông, tứ đức là lẽ đạo đức mà nữ giới phải theo. Khổng Tử cho rằng mọi người trong xã hội giữ được tam cương, ngũ thường, tứ đức thì xã hội được an bình.

1. Tam cương: tam là ba, cương là giềng mối. Tam cương là ba mối quan hệ: quân thần (vua tôi), phụ tử (cha con), phu phụ (vợ chồng).

- Quân thần: Trong quan hệ vua tôi, vua thì phải công minh, bao dung, độ lượng, bề tôi thì phải trung thành và phục tùng nhà vua.

- Phụ tử: Cha hiền con hiếu. Cha có nghĩa vụ nuôi dạy con cái, và ngược lại, con cái phải có hiếu với cha.

- Phu phụ: Chồng phải yêu thương và đối xử công bằng với vợ, vợ thì phải tuyệt đối trung thủy với chồng.

2. Ngũ thường: ngũ là năm, thường là hằng có. Ngũ thường là năm điều phải hằng có trong khi ở đời gồm có: nhân, nghĩa, lễ, trí, tín.

- Nhân: Lòng yêu thương đối với muôn loài vạn vật
- Nghĩa: Cư xử theo lẽ phải
- Lễ: Tôn trọng người khác
- Trí: Hiểu biết lý lẽ, phân biệt đúng sai
- Tín: Giữ lời hứa

3. Tam tông: tam là ba, tông là theo. Tam tông là ba điều người phụ nữ phải theo gồm: “tại gia tông phụ, xuất giá tông phu, phu tử tông tử”.

- Tại gia tông phụ: người phụ nữ khi ở nhà thì phải theo cha
- Xuất giá tông phu: khi lấy chồng thì phải theo chồng
- Phu tử tông tử: nếu chồng mất thì phải theo con

4. Tứ đức: tứ là bốn, đức là tính tốt. Tứ đức là bốn tính nét tốt mà người phụ nữ phải có: công, dung, ngôn, hạnh.

- Công: khéo léo
- Dung: hoà nhã trong sắc diện
- Ngôn: mềm mại trong lời nói
- Hạnh: nhu mì trong tính nết
- Đối với người quân tử thì phải đạt ba điều trong quá trình tu thân:
- Đạt đạo: Đạo có nghĩa là “con đường”, hay “phương cách” ứng xử mà người quân tử phải thực hiện trong cuộc sống, đạo có năm điều: đạo vua tôi, đạo cha con, đạo vợ chồng, đạo anh em, đạo bạn bè.
- Đạt đức: Quân tử phải đạt được ba đức là “nhân”, “trí”, “dũng”.
- Ngoài các tiêu chuẩn về “đạo” và “đức”, người quân tử còn phải biết “thi, thư, lễ, nhạc”, tức người quân tử còn phải có một vốn văn hoá toàn diện.

Hành đạo

Sau khi tu thân, người quân tử phải hành đạo, tức là phải làm quan, làm chính trị, được thể hiện ở “tề gia, trị quốc, bình thiên hạ”. Mọi hành động của người quân tử phải mang tính:

- Nhân trị: Nhân là tình người, nhân trị là cai trị bằng tình người, là yêu người và coi người như bản thân mình.
- Chính danh: mỗi người phải làm đúng chức phận của mình.

Hồi giáo có cùng một hệ thống nhất thần của các tôn giáo khởi nguồn từ Abraham nhưng giáo lý Hồi giáo không chịu ảnh hưởng tư tưởng của Cơ đốc giáo và Do Thái giáo. Thể hiện rõ trong kinh Koran. Không như những tôn giáo bạn, đạo Hồi chỉ có duy nhất một quyển thiên kinh Qur'an, gồm có 114 chương, 6236 tiết. Đối với các tín đồ Hồi giáo, thiên kinh Qur'an là một vật linh thiêng, vì đó chính là lời phán của Allah Đấng Toàn Năng.

Hồi giáo không chấp nhận tội tổ tông, việc làm của Adam và Eve không phải là nguồn gốc tội lỗi của loài người. Và không có một ai có quyền rửa tội cho một ai khác; ngoại trừ Allah.

Trong khi Nho giáo có những lời răn dạy về đạo đức thì Đạo Hồi cũng liệt kê mười điều sau đây:

- Chỉ tôn thờ một Thiên Chúa (tiếng Ả Rập là Allah).
- Vinh danh và kính trọng cha mẹ.
- Tôn trọng quyền của người khác.
- Hãy bố thí rộng rãi cho người nghèo.
- Cấm giết người, ngoại trừ trường hợp đặc biệt *.
- Cấm ngoại tình.
- Hãy bảo vệ và chu cấp trẻ mồ côi.
- Hãy cư xử công bằng với mọi người.
- Hãy trong sạch trong tình cảm và tinh thần.
- Hãy khiêm tốn

Ngoài ra tín đồ Hồi giáo có một số luật lệ:

- Một lần trong đời, họ phải hành hương về thánh địa Mecca, nhưng với điều kiện họ không vay mượn hay xin phí tổn. Trước khi đi, họ phải lo cho gia đình vợ con đầy đủ những nhu cầu cần thiết trong thời gian họ vắng mặt hành hương.

- Nghiêm cấm ăn máu, thịt con vật đã chết trước khi được cắt tiết theo nghi thức; không được ăn thịt lợn vì lợn là con vật bẩn thỉu.

- Nghiêm cấm uống rượu và các thức uống lên men.

- Nghiêm cấm cờ bạc.

- Nghiêm cấm gian dâm và trai gái quan hệ xác thịt trước khi cưới hỏi.

- Nghiêm cấm ăn những con vật ăn thịt sống hay ăn tạp (như chó, mèo, chuột, v.v.).

- Người Hồi giáo chỉ được ăn thịt halal, tức là thịt đã được giết mổ theo nghi thức của đạo Hồi. Tuy nhiên, trong trường hợp tuyệt đối không có gì ăn, họ được ăn mọi thứ để duy trì sự sống.

- Hàng năm phải thực hiện tháng ăn chay Ramadan để tưởng nhớ và biết thương xót người nghèo. Tháng này tính theo lịch Mặt Trăng. Trong tháng này, khi còn ánh sáng Mặt Trời, họ không được ăn và uống, đến đêm thì mới ăn. Cũng trong tháng này, con người phải tha thứ và sám hối, vợ chồng không được gần nhau vào ban ngày nhưng ban đêm vẫn có thể ân ái với nhau. Trẻ em và phụ nữ có mang không phải thực hiện Ramadan.

- Hồi giáo nghiêm cấm kỳ thị chủng tộc và tôn giáo, tín đồ Hồi giáo không được phép chỉ trích cũng như phán xét người khác. Đó là việc của Allah Đấng Toàn Năng

* Trường hợp đặc biệt được phép giết người mà không bị trọng tội là: 1) Trong khi kháng cự hoặc chiến đấu chống lại những kẻ lũng giết người đạo mình nhằm cưỡng bách bỏ đạo. Nhưng nếu chiến thắng, phải noi gương thiên sứ Muhammad, tha thứ và đối xử nhân đạo với phần đông kẻ bại trận. 2) Giết những tên sát nhân để trừ hại cho dân lành.

Năm điều căn bản của đạo Hồi:

- Tuyên đọc câu Sahadah: La ila ha il lallah, có nghĩa "Không có Thượng Đế nào xứng Đáng được thờ phụng mà chỉ có Allah duy nhất".
- Cầu nguyện ngày năm lần: Buổi bình minh, trưa, xế trưa, buổi hoàng hôn và tối.
- BỐ thí.
- Nhịn chay tháng Ramadan.
- Hành hương tại Mecca.

Trong quan niệm của các tín đồ, Hồi giáo không khởi sinh từ Muhammad. Với họ, con người đầu tiên do Thượng Đế tạo ra, tức Adam, là tín đồ Hồi giáo đầu tiên, và ngay từ thuở hồng hoang, khắp đất trời đã là một vương quốc Hồi giáo.

Thông qua một số nét cơ bản của Nho giáo và Hồi giáo, ta thấy các qui định của Hồi giáo nghiêm ngặt hơn những chuẩn mực của Nho giáo. Nho giáo chủ yếu tập chung vào yếu tố con người và những chuẩn mực của con người. Trong khi đó, kinh Coran của người Hồi giáo đề cập đến tất cả thế giới quan và nhân sinh quan, đề cập đến tất cả các mặt của đời sống. Do vậy, so với Hồi giáo, học thuyết Nho giáo chỉ tương đương một khía cạnh của Hồi giáo. Tuy nhiên, cả Nho giáo và Hồi giáo đều là những tư tưởng được giáo dục cho mọi thành viên của xã hội từ khi còn nhỏ, và chúng ảnh hưởng đến tính cách và lối hành xử với người xung quanh.

VÀI NÉT VỀ TƯ TƯỞNG NHO GIÁO VÀ HỒI GIÁO

HOÀNG THU MINH

Bộ môn Á rập

Khoa Ngôn ngữ & Văn hóa Nga

Nho giáo, còn được gọi là Khổng giáo, là một hệ thống đạo đức, triết lý do Khổng Tử phát triển để xây dựng một xã hội thịnh trị. Nho giáo rất phát triển ở Trung Quốc nói riêng và châu Á nói chung. Có thể nói trong những năm vừa qua, nhiều nước châu Á như Hàn Quốc, Nhật Bản, Thái Lan... đạt được nhiều thành tựu kinh tế lớn nhưng xã hội vẫn ổn định, đó là do vai trò không nhỏ của Nho giáo. Nho giáo đưa ra hàng loạt những chuẩn mực của lối hành xử và những đức tính tốt của cả đàn ông và phụ nữ. Nho giáo còn đề cập đến thứ tự trên dưới phân biệt vai vế trong xã hội và làm thế nào để thực hiện những điều đó. Hồi giáo ra đời sau nhưng nó cũng là một hệ tư tưởng tôn giáo cực mạnh ảnh hưởng đến mọi mặt của đời sống của xã hội Hồi giáo. Tín đồ Hồi giáo phải thực hiện những quy định ngặt nghèo và những điều cấm kỵ mà thánh Allah đưa ra. Tuy vậy, vì những lý do chính trị, kinh tế, thương mại, Hồi giáo lan truyền rất nhanh từ cái nôi của nó là Tây Á ra khắp các châu lục trên thế giới. Mục đích của đề tài nhằm giới thiệu hai vấn đề tư tưởng nổi bật tồn tại ở phương đông, chúng chi phối mọi hoạt động của con người trong đời sống xã hội.